

Propozycja scenariusza lekcji z zakresu edukacji filmowej, wchodzącej w zakres ścieżki międzyprzedmiotowej *Edukacja czytelnicza i medialna.*

***Brzdąc* Charliego Chaplina jako przykład filmu niemego.**

Przeprowadzenie takich zajęć to doskonale uzupełnienie programu, w ramach edukacji polonistycznej. Można potraktować je jako element programu profilaktycznego szkoły (a więc uzasadnione jest przeprowadzenie lekcji w ramach godziny wychowawczej czy kółek zainteresowań).

Ze względu na to, że film poprzedza prelekcja, a więc poruszone były najważniejsze zagadnienia (historia kina niemego, gatunek, postać Charliego Chaplina) można swobodnie kontynuować dyskusję o filmie. Jednak należy prosić uczniów o przyniesienie materiałów, które ułatwią usystematyzowanie wiedzy na temat filmu (jeśli jest możliwe zajęcia można przeprowadzać w pracowni internetowej, wówczas to przygotowanie nie jest konieczne).

Cele ogólne:

1. Przygotowanie się do samokształcenia poprzez umiejętne pozyskiwanie i opracowywanie informacji pochodzących z różnych źródeł.
2. Rozumienie natury i roli mediów we współczesnej cywilizacji.
3. Zachowanie tożsamości kulturowej wobec globalizacji kultury.
4. Zdobycie umiejętności przekazu i krytycznego odbioru treści komunikatów medialnych.
5. Zachowanie postawy dystansu i krytycyzmu wobec informacji przekazywanych przez media.

Cele szczegółowe:

1. Zapoznanie się z historią kina i specyfiką filmu niemego.

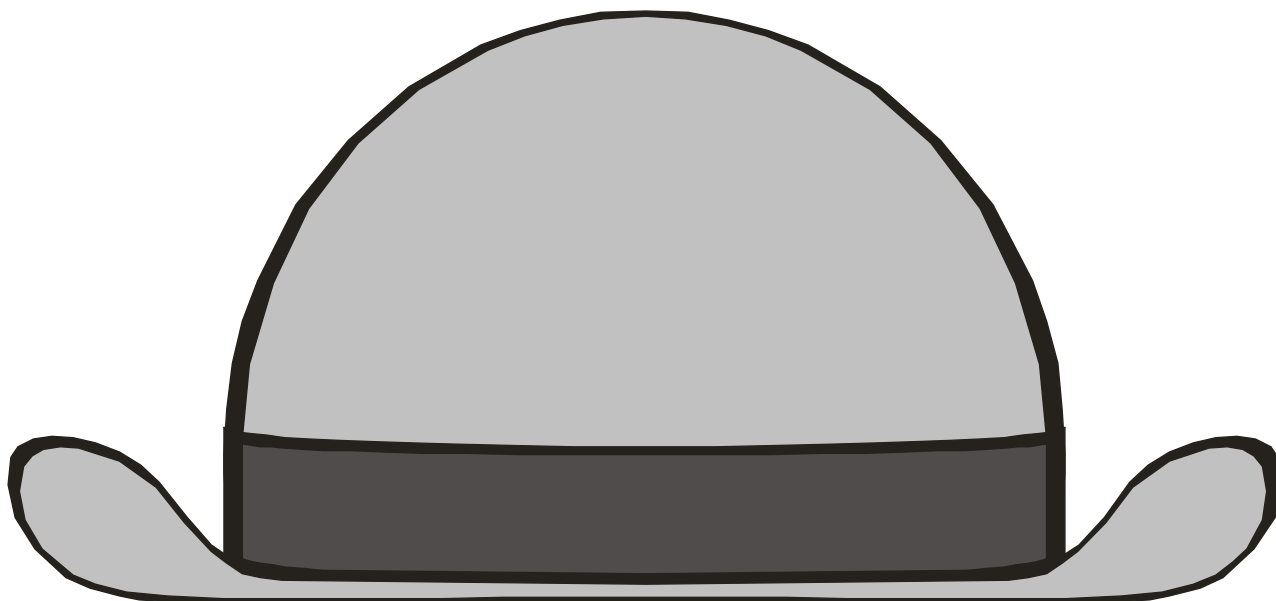
2. Przedstawienie postaci Charliego Chaplina: aktora, reżysera, scenarzysty i kompozytora.
3. Przybliżenie bądź powtórzenie cech gatunku *komedia* i jego wartości estetycznych.
4. Pokazanie wartości muzyki na żywo jako ilustracji do filmów niemych (rola muzyki we filmie współczesnym).

Przebieg zajęć

Przebieg zajęć	Uwagi
1. Swobodne wypowiedzi uczniów o filmie.	
2. Przedstawienie krótkiego zarysu historii kina, związanej z kinem niemym i zaprezentowanie postaci aktora, reżysera, scenarzysty i kompozytora muzyki do swoich filmów – Charliego Chaplina. Załącznik nr1 i załącznik nr2	Zwrócić uwagę na wyjątkowy charakter filmu jako przykładu kina niemego
3. Podanie tematu - (uczniowie mogą sami sformułować temat na końcu zajęć).	
4. Wypełnianie karty pracy, odnośnie cech filmu niemego, na podstawie <i>Brzdąca</i> Charliego Chaplina.	
5. Przypomnienie pojęć: fabuła, akcja, wątek, bohater. Zakwalifikowanie filmu do gatunku komedii (cechy komedii: elementy komizmu sytuacyjnego, postaci, słownego, groteska, absurd, hiperbola).	Zwracamy uwagę na wspólne cechy z teatrem i sztuką malarską - w starszych klasach, w młodszych pytamy o znajomość gatunku na podstawie doświadczeń własnych dziecka.
6. Omówienie cech fabuły (akcji) filmu. a. Fabuła jest jednowątkowa czy wielowątkowa, b. Postacie głównych bohaterów i wpływ bohaterów pobocznych na rozwój wydarzeń c. Ważniejsze momenty kompozycyjne akcji: <ul style="list-style-type: none"> • zawiązanie • rozwój akcji • punkt kulminacyjny, z gwałtownym zwrotem akcji • rozwiązanie • finał 	Uczniowie mogą skorzystać ze <i>Słownika terminów literackich</i> . Notatkę sporządzają w karcie pracy. Notatka w karcie pracy
6. Ocena bohaterów (opis).	Raczej do omówienia, ale można uczynić z tego punktu także ważny element zajęć – np. dla młodszych klas zaproponować opis bohatera, ilustrację plastyczną, a nawet przeprowadzić zajęcia metodą dramy – wcielenie się w bohatera i opis uczuć, przeżyć.
7. Omówienie wartości muzyki na żywo, w wykonaniu zespołu poznańskiego <i>Snowman</i> . Uczniowie wymieniają instrumenty.	Młodsze dzieci można prosić o zilustrowanie instrumentów.
Podsumowanie: Uczniowie wykonują słowniczek filmowy na podstawie wiadomości zdobytych podczas zajęć.	Dla chętnych uczniów propozycja stworzenia scenariusza krótkiego, niemego filmu

Karta pracy ucznia

1. *Wymień cechy kina niemego, na podstawie obejrzanego filmu. Wpisz je w melonik.*

2. *Na podstawie literatury i filmu wypisz znane Tobie cechy gatunku komedii. Możesz skorzystać ze „Słownika terminów literackich” lub „Słownika języka polskiego”. Wpisz informacje w taśmę filmową.*

3. Odnajdź w filmie i wypisz:

- elementy komizmu sytuacyjnego

-elementy komizmu postaci

-elementy komizmu słownego

4. Znajdź w „Słowniku terminów literackich”, w „Słowniku wyrazów obcych” lub w „Słowniku języka polskiego” terminy absurd, groteska i hiperbola. Czy można je odnaleźć w filmie?

Absurd:

Groteska:

Hiperbola:

5. Na wykresie akcji filmu wypisz wydarzenia:

pkt.kulminacyjny

rozwój akcji

rozwiązanie

zawiązanie akcji

final

6. Wykonaj własny Słowniczek filmowy. Zaprojektuj okładkę. Wypisz w nim wszystkie poznane na zajęciach ważne terminy i pojęcia.

Załącznik nr 1

Historia filmu

Najwcześniejsze urządzenia będące przodkami kinematograficznych to camera obscura i laterna magica (latarnia czarnoksięska). Ta ostatnia jest prapradziadkiem projektorów do slajdów. Istniały też różnego rodzaju aparaty optyczne do pokazywania ruchomych obrazków - stroboskop, zoetrop, praksinoskop, fenakistiskop. Pierwszy aparat do utrwalania scen ruchomych zbudował w 1891 roku Edison. Był to kinetoskop. Podobne urządzenie (kinematograf - patent z 13 lutego 1894 r.) skonstruowali bracia Auguste i Louis Lumier. Urządzenia te nie rejestrowały dźwięku.

Utrwalenie postaci niemal jak żywych, ich indywidualności rysów, mimiki, specyfiki gestów na celuloidowej taśmie zmieniło w dużym stopniu naturę postrzegania świata przez ludzi. Rola pamięci nie zmalała lecz zmieniła się również. Oko jako najważniejsze narzędzie odbioru zwiększyło rolę pamięci fotograficznej, wyobraźnia zaczęła działać w inny sposób. Sceny ukazujące coraz to w inny sposób wciąż rosnącą i zmieniającą się wiedzę o człowieku budziły niezapomniane przeżycia estetyczne takie jak zachwyt i wzruszenie. Większość kierunków awangardowych takich jak impresjonizm czy surrealizm zawierały się w kinie, przedstawiane, eksponowane bez słów. Kino nieme przecierało szlak do zainteresowania publiczności innym nowocześniejszym przedsięwzięciem artystycznym. Wprowadzenie dźwięku można nazwać pewną katastrofą kina ponieważ bagatelizował on przekaz "świat cieni", upraszczał przeżycia związane z losem bohaterów oraz z wartościami jakie postaci z ekranu przekazywały.

Nowe źródło przekazu jakim było kino swój początek ma w XIX wieku, kiedy to bracia Lumiere w tzw. „godzinę zero” 28 grudnia 1895r. zorganizowali projekcję dziewięciu jednonumutowych filmów. Pamiętna projekcja odbyła się w Paryżu. Ludzie początkowo odnosili się do nowego środka przekazu z dużą rezerwą. Filmy czarno-białe bez dźwięku były pokazem fantastycznej mimiki i gry gestami aktorów. Plansze z komentarzem ukazywały się po scenach. Aktorzy, którzy mieli naprawdę trudne zadanie bez słów opowiadali publiczności dramatyczne i komiczne historie, a ta coraz bardziej przekonywała się do nowego medium. Po upływie kilku lat aktorzy zdobywali miano gwiazd i dużą popularność. Publiczność z utęsknieniem czekała na ciąg dalszych losów bohaterów, których rolę się wcielali sławni do dziś ludzie tacy jak Pola Negri, Clara Bow, Gloria Swanson, Rudolf Valentino, Charlie Chaplin. Dziś wielu aktorów wzoruje się na grze ówczesnych sław, a ich filmy nadal cieszą się dużą popularnością.

Hollywood, Hollywood

Po wynalezieniu kinematografu w USA kino stało się popularne. Ludzie często odwiedzali tzw. "nickelodeonami" ze względu na niską, atrakcyjną cenę biletów (5 centów-nickel). Popularną rozrywką stały się krótkie jedno-, dwuaktowe komedie i melodramaty, co za tym idzie zwiększyła się ich produkcja, a rynek filmowy w szybkim tempie się rozrastał. Projekcje zazwyczaj odbywały się z podkładem muzyki granej na żywo.

Monopol na produkcję filmów w USA osiągnął i skutecznie go bronił Edison. Inni producenci w obawie przed gigantem uciekali np. do Hollywood. Pierwsze studio filmowe na tym terenie - Nestor Studio w 1911r. założyli Al Christie i David Horsley. Później ściągnęli tam inni niezależni filmowcy, w ten sposób dzielnica Los Angeles - Hollywood stała się amerykańskim najważniejszym ośrodkiem produkcji sztuki filmowej. Tu właśnie powstał ośrodek pięciu wytwórni; Fox (później 20th Century Fox), Loew's Incorporated (później Metro-Goldwyn-Mayer), Paramount Pictures, RKO (Radio-Keith-Orpheum) i Warner Bros., działających zarówno jako producenci filmów, jak i dystrybutorzy i właściciele kin. Opozycją do tzw. "wielkiej piątki" było osiem innych niezależnych wytwórni; Universal Studios, Columbia Pictures i United Artists, Samuel Goldwyn, David O. Selznick, Walt Disney i Walter Wanger. Ich znaczenie na rynku również było duże ale ci producenci nie mieli własnych kin ani nie zatrudniali własnych gwiazd. Ze wzrostem znaczenia kina rozwijała się technika filmowania (zaczęto wykorzystywać technikę gry światła i cienia oraz różne ujęcia kamery). Niestety z dużym zainteresowaniem publiczności wiązało się zwiększenie nacisku producentów na ilość nie jakość produkcji. Publiczność tłumnie wybierała się na przeciętne produkcje artystyczne, które zawsze kończyły się nierealnie szczęśliwym happy-endem.

Pierwsze amerykańskie studia filmowe

Pierwsze amerykańskie studia filmowe

- » *American Mutoscope and Biograph Company*
- » *Christie Film Company*
- » *The Edison Manufacturing Co.*
- » *Essanay Film Manufacturing Co.*
- » *Goldwyn Picture Corporation*
- » *Kalem Company*
- » *Keystone Studios*
- » *Lubin Film Company*
- » *Nestor Motion Picture Company*
- » *Selig Polyscope Company*
- » *Thanhouser Film Corporation*
- » *The Vitagraph Company*

Wielkie dzieła amerykańskiego filmu niemego

W okresie przed wprowadzeniem filmu dźwiękowego powstawały również dzieła, które obecnie zaliczane są do największych osiągnięć kinematografii, jak:

- Napad na ekspres (The Great Train Robbery) (1903) - pierwszy western,
- pierwsza ekranizacja powieści Frankenstein (1910),
- filmy D.W. Griffitha: Narodziny narodu, Nietolerancja (1916), Złamana Lilia (1919), Męczennica Miłości (1920);
- Nanook z północy (Nanook of the North) (1922) wybitny film dokumentalny w reżyserii Roberta J. Flaherty'ego
- Karawana (1923) reż. James Cruze - najwybitniejszy western kina niemego
- komedie slapstickowe Macka Sennetta
- filmy Charlesa Chaplina m.innymi: Charlie włóczęgą (1916), Imigrant (1917), Pieskie życie (1918), Brzdąc (1921), Paryżanka (1923), Pielgrzym (1923), Gorączka złota (1925), Cyrk (1928), Światła wielkiego miasta - film z muzyką ale bez dialogów (1931);
- komedie Bustera Keatona z najwybitniejszym - Generałem (1926), a także: Strach na wróble (1920), Rozkosze gościnności (1923), Sherlock Junior (1924), Marynarz na dnie morza (1924), Buster i milion krów (1925).

- komedie Harolda Lloyd'a m.in. Jeszcze wyżej (1923), Niech żyje sport (1925).

Załącznik nr 2

Kim jest ten mały włóczęga w meloniku?

Prawdziwe nazwisko: Charles Spencer Chaplin

Zawód: aktor, reżyser, scenarzysta, producent, kompozytor

Data urodzenia: 16 kwietnia 1889

Data śmierci: 25 grudnia 1977

Miejsce urodzenia: Lambeth, Londyn, Anglia, Wielka Brytania

Znak zodiaku: Baran

Charles Chaplin to angielski aktor i reżyser filmowy, scenarzysta, producent i kompozytor muzyki do swych filmów, jedna z najwybitniejszych postaci światowego kina. Utożsamiany z postacią małego włóczęgi w meloniku. Czołowy reprezentant komedii slapstickowej opartej przede wszystkim na gagach, wprowadzał stopniowo do swych filmów dramatyczne problemy, takie jak nędza, głód, bezrobocie, zagrożenie wojną.

Urodził się w Londynie, od dzieciństwa występował z rodziną w music hallu, od 1907 w zespole pantomimicznym Freda Karno. W czasie tournée po USA w 1914 roku zaangażowany został przez Macka Senneta do filmu. Do 1919 wystąpił w kilkudziesięciu krótko- i średniometrażowych obrazach: "Charlie bokserem", "Charlie włóczęga", "Emigrant", "Charlie policjantem", "Psia dola", "Charlie żołnierzem".

W atmosferze skandalu wokół jego osoby i oskarżeń o sympatie prokomunistyczne, uznany za "cudzoziemca niepożądanego w USA" Chaplin wyjeżdża do Europy i tutaj pozostaje.

Zrealizował między innymi: "Brzdąca" (pierwszy film długometrażowy Chaplina), "Gorączkę złota" (1925), "Cyrk" (ostatni film niemy), "Światła wielkiego miasta" (1931), "Dzisiejsze czasy" (1936), "Dyktator" (1940), "Światła rampy" (1952), Król w Nowym Jorku (1957), (1966).

W zrealizowanym w 1947 roku filmie pod tytułem "Monsieur Verdoux" odszedł od wizerunku małego włóczęgi w meloniku i jest to jedna z jego pierwszych głównych ról w filmie obficie wyposażonym w dialogi. Sam film jest okrutną satyrą na społeczeństwo burżuazyjne. Ostatnim filmem zrealizowanym przez Chaplina jest "Hrabina z Hongkongu". Obraz ten nie spotkał się z życzliwym przyjęciem widzów i krytyki a wielu uważa go za oznakę wyczerpania się inwencji wielkiego twórcy.

Bibliografia:

Materialy do załączników : historia kina i postaci Charliego Chaplina

1. www.stopklatka.pl
2. www.filmweb.pl
3. www.wikipedia.org.pl

Scenariusz:

1. *Cudowny kinemo – Rosyjska myśl filmowa*, wybór i opracowanie: Tadeusz Szczepański, Bogusław Żyłko, Wydawnictwo Słowo Obraz Terytoria, Gdańsk 2001.
2. *Humor kina niemego* [w:] S. Kokesz: *Nie tylko Chaplin*, Warszawa 1957.
3. *Film niemy a malarstwo* [w:] K. Malewicz *Malarz i kino*, [w:] *Cudowny kinemo*.
4. *Kino nieme a teatr* [w:] *J.Tynianow, Film - słowo – muzyka*, [w:] *Cudowny kinemo*.

Opracowała: Monika Kula